

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ  
ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ**

**Рада молодих вчених ДНДІ МВС України**

**Рада молодих вчених Інституту психології  
імені Г.С. Костюка НАПН України**

**Рада молодих вчених Інституту соціальної та  
політичної психології НАПН України**



**ЗБІРНИК ТЕЗ**

**КРУГЛОГО СТОЛУ, ПРИСВЯЧЕНОГО  
71-й РІЧНИЦІ ПРИЙНЯТТЯ  
ЗАГАЛЬНОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ**

*м. Київ, 10 грудня 2019 року*

**Київ 2020**

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Державного науково-дослідного інституту МВС України (протокол № 2 від 26 лютого 2020 року)*

#### Упорядники:

**Вербенський Михайло Георгійович** – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, директор ДНДІ МВС України;

**Криволапчук Володимир Олексійович** – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, перший заступник директора ДНДІ МВС України;

**Опришко Ігор Віталійович** – кандидат юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник, заступник директора ДНДІ МВС України;

**Смерницький Дем'ян Вікторович** – кандидат юридичних наук, старший дослідник, заступник директора ДНДІ МВС України;

**Будзинський Микола Петрович** – кандидат юридичних наук, старший дослідник, т.в.о. заступника директора ДНДІ МВС України;

**Плугатар Тетяна Анатоліївна** – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, учений секретар секретаріату Вченої ради ДНДІ МВС України;

**Федотова Ганна Валеріївна** – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, начальник науково-організаційного відділу ДНДІ МВС України;

**Процик Любов Сергіївна** – кандидат психологічних наук, науковий співробітник ДНДІ МВС України;

**Луньов Віталій Євгенійович** – кандидат психологічних наук, доцент, провідний науковий співробітник Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України;

**Губеладзе Ірина Гурамівна** – кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник Інституту соціальної та політичної психології НАПН України;

**Барко Вадим Вадимович** – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник ДНДІ МВС України;

**Скоробагатько Оксана Володимирівна** – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник ДНДІ МВС України;

**Мацько Віта Андріївна** – науковий співробітник ДНДІ МВС України.

- З-16 **Збірник тез круглого столу, присвяченого 71-й річниці прийняття Загальної декларації прав людини** (м. Київ, 10 грудня 2019 р.). Київ : ДНДІ МВС України, 2020. 218 с.

*Матеріали викладено із незначними редакторськими та коректорськими правками. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори та їх наукові керівники.*

## ЗМІСТ

### ЗАГАЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ: ІСТОРІЯ, ПРИНЦИПИ, СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ

|  |    |
|--|----|
| <b>Бенько А.В.</b> Забезпечення недискримінації осіб з обмеженими можливостями у світлі положень Загальної декларації прав людини.....   | 8  |
| <b>Бойко І.В.</b> Захист прав дітей в умовах проведення воєнних дій на Сході України.....  | 11 |
| <b>Галус О.О.</b> Міжнародні стандарти безпосереднього народовладдя, закріплені у Загальній декларації прав людини та Міжнародному пакті про громадянські та політичні права.....                | 16 |
| <b>Грищук А.Б.</b> Конституційно-правове забезпечення механізму захисту прав людини та громадянина в Україні.....  | 18 |
| <b>Дегтярьов С.І., Бібік М.О.</b> Осмислення прав людини у XVII–XVIII століттях.....   | 21 |
| <b>Дегтярьов С.І., Коваленко І.І.</b> Розвиток уявлень про права людини у середньовічній Європі.....   | 25 |
| <b>Єсімов С.С.</b> Конституційне право громадян на участь в управлінні справами держави в Україні.....   | 29 |
| <b>Зубанський М.К.</b> Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод як конституційно-правовий механізм захисту прав і свобод людини і громадянина в сучасному світі..... | 32 |
| <b>Косиця О.О.</b> Щодо розширення тлумачення статті 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.....  | 35 |
| <b>Кушніренко К.О.</b> Історичний огляд формування прав людини.....  | 38 |
| <b>Мельник Р.В.</b> Права людини в Україні: проблеми та перспективи розвитку .....   | 40 |
| <b>Панкевич О.З.</b> Права національних меншин і політика мультикультуралізму.....   | 44 |
| <b>Протосавицька Л.С.</b> До питання прийняття та дій норм Декларації прав людини в Україні.....   | 47 |
| <b>Терещук В.В.</b> Права і свободи людини та громадянина як основна цінність і мета функціонування системи публічного адміністрування.....  | 50 |

**Л. С. Протосавіцька,**

*доцент кафедри теорії та історії держави і права Національного університету біоресурсів і природокористування України, кандидат історичних наук*

## **ДО ПИТАННЯ ПРИЙНЯТТЯ ТА ДІЙ НОРМ ДЕКЛАРАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ**

«Декларація прав людини – один з найбільш важливих документів людства, який стоїть у центрі захисту прав всіх людей у всьому світі. 10 грудня 1948 року Генеральна Асамблея ООН ухвалила Загальну декларацію прав людини. Тоді людство почало будувати новий повоєнний світ, і в його основу було покладено розуміння, що людське життя, рівність і свобода людей є найбільшими цінностями». Саме прийняття Декларації прав людини започаткувало процес створення системи міжнародних стандартів у галузі прав людини, набуття ними універсального характеру. Після прийняття Декларації світова спільнота отримала надію – надію на право кожного бути вільною людиною, жити у світі без насильства, дискримінації, бідності, воєн, екологічних катастроф [1].

Запровадження єдиної міжнародної системи захисту прав людини стало одним із найважливіших завдань створеної після завершення Другої світової війни Організації Об'єднаних Націй. Так Статут ООН зобов'язує держави сприяти в співробітництві з ООН, в загальній повазі та дотриманню прав і свобод людини. Величезне значення для виконання цього обов'язку має загальне розуміння характеру цих прав і свобод, що досягається регламентацією в універсальному міжнародному документі.

Слід зазначити, що прийняття декларації було тривалим. В результаті тримісячної боротьби вдалося узгодити текст Загальної декларації прав людини. Відповідно до Декларації, основним елементом для визнання прав і свобод людини є гідність особистості.

В Декларації наголошують на рівності прав і свобод, вказується, що кожна людина повинна володіти ними незалежно від раси, статі, мови, релігії, політичних переконань, соціального стану, національності, проживання на території незалежної держави, або на підопічній чи території без самоврядування (ст. 2) [2]. Саме в Декларації визначені основні громадянські та політичні права, до яких включено право на життя, свободу й особисту недоторканність.

До громадянських прав належать: неприпустимість рабства або підневільного стану, неприпустимість катування, жорстоке і принижуюче людську гідність поводження і покарання, право на правосуб'єктність, рівність усіх перед законом, право на відновлення порушених прав, право на судовий розгляд, неприпустимість свавільного арешту, затримання або вигнання, презумпція невинуватості, право на особисте життя, недоторканність житла, таємницю кореспонденції. Право на вільне пересування і вибір місця проживання, право шукати притулку, рятуючись від переслідування з політичних мотивів, право на створення сім'ї і рівність сторін у шлюбі, право на громадянство, право володіння майном, право на свободу думки, совісті, переконань, право на свободу мирних зборів і асоціацій. До політичних прав належить право на участь у керуванні країною безпосередньо або через своїх представників [3].

У декларації визначені також соціально-економічні та культурні права. Слід зазначити, що в Декларації вказується на взаємозв'язок громадянських, політичних і

соціально-економічних прав, на необхідність встановлення такого соціального і міжнародного правопорядку, при якому ці види прав зможуть бути реалізовані.

Згідно з декларацією громадянські, політичні, економічні та соціальні права людини – не даруються державою, а належать кожному від народження. Вони є основою людського існування і розвитку, а тому не мають кордонів. Визнання, дотримання та захист прав і свобод людини не є внутрішньою справою тієї чи іншої країни [4].

Виступаючи на 70 річниці прийняття Загальної декларації прав людини, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини Людмила Денісова зауважила, що «Загальна декларація прав людини стала першим обов'язковим міжнародним договором про права людини. Сьогодні очевидно, що документ про основоположні цінності людства є світовою конституцією і в XXI столітті» [5].

Одним із механізмів забезпечення прав людини вважається Європейський суд з прав людини. Досі багато хто вважає, що він є четвертою інстанцією, яка може переглянути вирок суду найвищої інстанції конкретної держави. Насправді ж, Європейський суд має субсидіарний (додатковий) характер. Мається на увазі, що з одного боку існує автономія держави, і коли в межах цієї автономії особа не знаходить максимальне відшкодування порушеного права чи його відновлення, то у цій ситуації в особи виникає право на звернення до Європейського суду з прав людини. Однак останній не переглядає рішень національних судів; ця міжнародна судова установа може оцінювати, наскільки національна процедура відповідає зобов'язанням держави за Декларацією, тобто в разі звернення проводиться виняткова перевірка щодо того, чи додержувалась держава-відповідач своїх зобов'язань за Декларацією при забезпеченні певного права людини-позивача [4].

На Декларацію досить часто посилаються при тлумаченні національного законодавства з прав людини в тій чи іншій країні, а також норми декларації використовують у судовій практиці. Вміщені в Декларації принципи і норми постійно розвиваються і уточнюються у процесі укладення нових міжнародних угод. Завдяки міжнародному визнанню норм Загальної декларації в конституціях більше ніж 120 країн світу перелік, зміст і припустимі обмеження прав і свобод, які містяться в Декларації, перетворилися на загальновизнані звичаєві норми міжнародного права, тобто на міжнародні стандарти прав людини, яких мають дотримуватися всі країни світу.

Конституція України – основний Закон нашої держави – увібрала фундаментальні положення Декларації, зокрема щодо верховенства прав людини, рівності і непорушності її прав, права людини на свободу і особисту недоторканність, на достатній рівень життя тощо. За оцінкою експертів, положення Конституції України повною мірою відповідають Загальній декларації прав людини.

Водночас, на думку провідних міжнародних правозахисних інституцій, українське суспільство є поки що далеким від реального втілення високих ідеалів Декларації. Велика кількість наших громадян до цього часу не забезпечена мінімальними правами, передбаченими цим Документом. Адже кожна людина має право на життя, особисту недоторканність, рівність перед законом, право на працю та справедливу винагороду за неї, яка забезпечувала б гідні людини та її сім'ї умови існування, захист від безробіття, задовільний життєвий рівень, невтручання в особисте та сімейне життя, недоторканність житла, свободу думки, совісті і релігії, справедливий і неупереджений суд [4].

Крім того, у зв'язку з військовими діями на Сході нашої держави як ніколи гостро стоїть питання про захист прав і свобод людини, незалежно від обставин. Ми маємо зайняти активну громадянську позицію, бути небайдужим до долі іншої людини як на окупованих територіях, так і на підконтрольних українських територіях.

#### Список використаних джерел

1. 60-річчя Загальної декларації прав людини: дотримання прав людини – пріоритет держави та суспільства. URL: <https://helsinki.org.ua/2008/12/60-richchya-zahalnoji-deklaratsiji-prav-lyudyny-dotrymannya-prav-lyudyny-priorytet-derzhavy-ta-suspilstva/>
2. Загальна декларація прав людини. URL: [https://old.irs.in.ua/index.php?option=com\\_content&view=article&id=82:1&catid=47:un&Itemid=74&lang=uk](https://old.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=82:1&catid=47:un&Itemid=74&lang=uk)
3. 60-річчя Загальної декларації прав людини: дотримання прав людини – пріоритет держави та суспільства. URL: <https://helsinki.org.ua/2008/12/60-richchya-zahalnoji-deklaratsiji-prav-lyudyny-dotrymannya-prav-lyudyny-priorytet-derzhavy-ta-suspilstva/>
4. 10 грудня – Міжнародний День захисту прав людини. *Закон і бізнес*. URL: [https://zib.com.ua/ua/print/45954-10\\_grudnya\\_\\_mizhnarodniy\\_den\\_zahistu\\_prav\\_lyudini.html](https://zib.com.ua/ua/print/45954-10_grudnya__mizhnarodniy_den_zahistu_prav_lyudini.html)
5. У Києві відбувся форум, присвячений 70-річчю Загальної декларації прав людини. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/presscenter/pressreleases/2018/forum-to-mark-70th-anniversary-of-the-declaration-of-human-right.html>